

Omsorg: Johan B. Mjones makter å bygge opp en medrivende historie, han har noe på hjertet både gjennom selve fortellingen og i møte med de etiske dilemmaene som ligger i det å ta best mulig vare på mennesker i livets siste fase, mener vår anmelder. FOTO: NIKLAS LELLO

Johan B. Mjones beskriver dødens smertefulle, smadrende angrep i romanen *Heim*. Samtidig hyller han livet og menneskeverdet.

ANMELDELSE / Turid Barth Pettersen

Et helt liv

En gammel mann i en seng er ikke bare en olding uten evne til å kommunisere. Han er et helt liv, en historie, en fordums styrke og kraft, som han fortsatt gjemmer inni seg helt fram til dødsøyeblikket. Til det siste kjenner han livslysten og kjærligheten til det som var, mens kroppen revner og går i oppløsning. Ingen får kontakt med ham. Likevel lever han fortsatt et rikt liv. Han husker det sanselige i det å kunne trøste et barn og føle den varme pusten mot halsgropa. Han kjenner lukten av frost i skogen, vet hvordan det var å være varm og god og utslitt i kroppen og glede seg til en god kopp kaffe ved bålet.

Dødens angrep. *Heim* er en roman som handler om hvordan det er å dø. Den beskriver dødens smertefulle, smadrende angrep så du kjenner din egen død i magen. Samtidig er det en bok som hyller livet og menneskeverdet, det vakre og meningsfylte og storslagne.

Mjones skriver så vi er der og lever med hovedpersonen Jørgen Heim, ser og hører ham og får del i hans livs største og mest skjebnetunge øyeblikk, de øyeblikkene som formet ham og gjorde ham til den han fortsatt er, der han ligger iført bleie og en altfor varm trøye. Han glir ut og inn av minnene, mens sykehjemshverdagen prøver å nå ham med mating, påkledning og hjelp med fordøyelsen. Selv opplever Heim alt dette bare som smerte.

Nøkternt og poetisk. Gjennom malende bilder, nøktern fortelling og vakre poetiske passasjer skaper forfatteren en nærhet til personen Jørgen Heim og det livet han har levd. Han skildrer en gammel steinbrygge så du får gåsehud. Han forteller om å pumpe melk over i en tankbil så du sitter i spenning ytterst på stolsetet. Med velvalgte litterære grep får han fram konfliktene og dilemmaene som ligger i det å skulle føre en slektsgård videre, i tråd med tradisjonene, men også i strid med behovet for modernisering og nytenkning.

Alt han har gjort, slitt for og oppnådd, strømmer gjennom Jørgen Heim der han ligger. Det er særlig én hendelse han prøver å holde fast, men som hele tiden glipper. Noe har skjedd. Det er noe han må få klarhet i. Denne hendelsen gjenfortelles i tre ulike versjoner. Den døende

Johan B. Mjones
Heim
Roman
Aschehoug

Nøkternt og poetisk.

Heim er en roman som handler om hvordan det er å dø.

Heim klarer ikke å se sannheten i øynene. Ikke før helt til slutt.

Medrivende. *Heim* er en jeg-roman fortalt i presens, noe som skaper en stor grad av nærhet til leseren. Vekslingen mellom nåtid og fortid er sømløs, forfatteren makter å bygge opp en medrivende historie, han har noe på hjertet både gjennom selve fortellingen og i møte med de etiske dilemmaene som ligger i det å ta best mulig vare på mennesker i livets siste fase. Dette er en virkelighet Mjones selv kjenner fra sine fire år som pleieassistent på sykehjem. Må det være så vondt å dø? Hvordan ta vare på verdigheten når kroppen bryter sammen?

Etter hvert faller alt på plass i Jørgen Heims liv. «Mørket tykner. Sånn kommer den nye dagen. Lyset er på vei, men først tykner mørket». Til slutt står sannheten helt klart og lysende for ham, som en forsoning og et oppgjør i livets siste time.

Ellen Mari Thelles *Bernard banker på* gir leseren et håp om at alderdommen kan skjenke oss overraskende møter.

ANMELDELSE / Eskil Skjeldal

Kjærligheten søker ikke sitt eget

I *Bernard banker på* løfter Ellen Mari Thelle forsiktig frem hverdagsmagien mellom to mennesker i en helt vanlig blokk i Oslo. Romanen er en sterk påminnelse, for de som måtte trenge det, om at vi forblir elskende og lengtende mennesker hele livet, selv langt oppe i 80-årene.

Av en eller annen grunn har jeg selv lett for å tenke at følelselivet stanser opp i 50-årene: Da er du ferdigformet. Du har «følt deg ferdig», har lite igjen å utvikle. Men forelskelse og kjærlighet kjenner ingen grenser i tid og rom, ser ikke på kalenderen eller tilpasser seg det du trodde var de faste og trygge rammene.

Dramatisk. Hvordan åpner man seg mot et annet menneske når du har vært gjennom nesten alle aldrer og nærmer deg slutten? I Thelles roman lar hun en 79 år gammel dame og den 84-årige Bernard nærme seg hverandre, sakte. De har bodd i samme blokk i snart seksti år, har sett hverandre kun i forbifarten.

Bernard er jøde og bærer på en dramatisk historie. Som ung gutt blir han sendt vekk til familien lenger nord i landet, vi forstår at foreldrene ble deportert. Thelle henter frem dette norske Holocaust-dramaet i ren Sebald-stil, på samme måte som hun lar den gradvise kjærligheten mellom de to utvikle seg, svært forsiktig.

Det lille lyset i kvinnen ulmer og tenner en brann mellom de to. En kaffekopp i den enes leilighet, akkompagnert av noen stjalne blikk og svært korte setninger, blir til et museumsbesøk som blir til en middag. Som to henrykte 14-åringer nærmer de to seg forsiktig fram mot et felles rom, der de kan være sammen.

Det er nesten så jeg får et nytt håp om at vi mennesker slett ikke er ferdiglevet, før døden henter oss.

Ellen Mari Thelle
Bernard banker på
Roman
Flamme Forlag
Opplyftende.

Gir og gir. Romanens ytre handling krever ikke stort av deg. Det er de aldrendes forelskelse, fortalt av kvinnen, som fester seg i meg. Hennes godhet for Bernard viser den menneskelige kjærlighetens gave-karakter: Du gir og gir, men tømmer aldri. Kjærligheten søker den andres beste, ikke sitt eget.

Jeg-personen skildrer sin kjærlighet til Bernard edruelig, men sterkt. Thelle skriver varmt om kvinnens sterke følelser, uten klisjeer. Romanen oppleves som et helhetlig verk og kartlegger en kjærlighet jeg aldri har lest om: Ny kjærlighet i gamle kropp. Det er nesten så jeg får et nytt håp om at vi mennesker slett ikke er ferdiglevet, før døden henter oss. Det er fortsatt følelser som skal føles, nye mennesker som skal møtes, varme som skal ulme opp på ny.

Sett i et slikt allmennmenneskelig perspektiv, er Thelles roman noe av det mest opplyftende jeg har lest i år.